

प्रादेशिक पर्यटन विकास योजना सन २०२३-२४ अंतर्गत पर्यटन संचालनालयाशी संबंधित विकास कामांना प्रशासकीय मान्यता देऊन निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२,
शासन निर्णय क्रमांक टिडीएस २०२४/०३/प्र.क्र.७२/पर्यटन-१
दिनांक : ११ मार्च, २०२४.

- संदर्भ :- १) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. टिडीएस २०१०/०८/प्र.क्र.४६३/ पर्यटन, दिनांक ०४.११.२०१०.
 २) वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३.

शासन निर्णय : पर्यटनस्थळांच्या ठिकाणी पायाभूत सुविधा पुरविण्यासाठी प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेतर्गत सन २०२३-२४ मध्ये खालील तक्त्यामध्ये नमूद केलेल्या पर्यटन संचालनालयाशी संबंधित कामांसाठी रुपये २७६०.०० लक्ष रकमेस प्रशासकीय मान्यता देऊन स्तंभ क्रमांक ४ येथे नमूद केल्याप्रमाणे एकूण रुपये ४१४.०० लक्ष (अक्षरी रुपये चार कोटी चवदा लक्ष फक्त) एवढा निधी सन २०२३-२४ मध्ये पर्यटन संचालनालयास वितरीत करण्यास याव्हारे मान्यता देण्यात येत आहे.

(रुपये लक्षात)

अ.क्र.व जिल्हा	कामे	अंदाजित रक्कम	या आदेशान्वये वितरीत रक्कम
१	२	३	४
१) रत्नागिरी	राजापूर येथील छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या इतिहासाची प्रतिक असलेली इंग्रज कालीन व्यापार (राजापूरगढी) चे संवर्धन करणे व परिसर सुशोभित करणे, ता. राजापूर	२००.००	३०.००
२) रायगड	रामा मामा बाबा मंदिर खोपोली, जि. रायगड मसणजोगी समाज	१०.००	१.५०
३) नाशिक	पंडित जवाहरलाल नेहरू वन उद्यान, पांडवली, ता. जिल्हा. नाशिक येथे सुशोभीकरण करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयीसुविधा निर्माण करणे.	३००.००	४५.००
४)	गोपीनाथ गड मौजे नांदूरशिंगोरे ता.सिन्नर	२००.००	३०.००

नाशिक	जि.नाशिक ह्या पर्यटन स्थळी सुशोभिकरण व विकास कामे करणे.(अप्रोच , लाइट , पार्किंग इ)		
५) जळगाव	श्री केशवाचार्य महानुभाव आश्रम श्री क्षेत्र कनाशी मंदिर येथे मूलभूत सोयी-सुविधा निर्माण करणे, ता. भडगांव, जि. जळगाव	२५०.००	३७.५०
६) जळगाव	जळगांव जिल्हा ता. अमळनेर येथील विविध विकास कामे.		
१	मौजे पाडसे, ता. अमळनेर येथील भवानी माता मंदिर चौक सुशोभिकरण करणे व इतर अनुषंगिक कामे	१०.००	
२	मौजे झाडी, ता. अमळनेर येथील महादेव मंदिर येथे सभामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे	३०.००	
३	मौजे दळवेल, ता. पारोळा येथील महादेव मंदिर येथे सभामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	२५.००	
४	वनेश्वर महादेव मंदिर ता. अमळनेर जि. जळगांव पर्यटन दृष्ट्या विकसीत करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे.	५०.००	
५	मौजे अंचलवाडी, ता. अमळनेर येथे सभामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे, जि. जळगाव	२५.००	
६	मौजे बोदडे, ता. अमळनेर जि. जळगांव येथील शनिमहाराज मंदीर चौक सुशोभिकरण करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	०५.००	
७	मौजे गलवाडे, ता.अमळनेर जि. जळगांव येथील म्हाळसादेवी मंदीर येथे पेक्कर ब्लॉक बसविणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	१०.००	४५.००
८	मौजे निभोरा, ता.अमळनेर जि. जळगांव येथील राममंदीर येथे सुशोभिकरण करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	१०.००	
९	मौजे मठणगळ्हाण, ता.अमळनेर जि. जळगांव येथील बिठुमंदीर येथे संरक्षण भिंत बांधणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	१५.००	
१०	मौजे पिपळे, ता.अमळनेर जि. जळगांव येथील नवनाथ व दत्तमंदीर येथे सभामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	२०.००	
११	मौजे आटोळे, ता. अमळनेर जि. जळगांव येथील भवानी मंदीर येथे चौक सुशोभिकरण करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	०५.००	
१२	मौजे कावररापिंप्री, ता. अमळनेर जि. जळगांव येथील लहरीबाबा सभामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	१५.००	
१३	मौजे तळवाडे, ता.अमळनेर जि. जळगांव येथील धनदाई माता येथे पेक्कर ब्लॉक बसविणे व इतर	१०.००	

	अनुषंगिक कामे करणे			
१४	मौजे जवखेडा, ता. अमळनेर, जि. जळगाव येथील दत्त महाराज मंदिर येथे डोम सपामंडप बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे	२०.००		
१५	चक्रधर स्वामी महाराज मंदिर रणाईचे ता. अमळनेर जि. जळगाव येथे भक्तनिवास बांधकाम करणे व इतर अनुषंगिक बांधकाम करणे.	४०.००		
१६	मौजे ढेकू अंबासण ता. अमळनेर येथील श्रीराम मंदिर येथे चौक सुशाभीकरण करणे व इतर अनुषंगिक कामे करणे.	१०.००		
		एकूण	३००.००	४५.००
७) पुणे	पुणे येथील मौजे काळखेरवाडी येथील राखीव वन गट नं. ४७३ येथे एकुण ०५ हे क्षेत्रावर विविध विकास कामे	१५०.००		२२.५०
८) पुणे	भटके - विमुक्त समाजातील संत महापुरुष बाहिर्जी नाईक, उमाजी राजे, भीमा भोई, संत सेवालाल अहिल्याबाबाई होळकर यांची श्रद्धास्थाने पर्यटनक्षेत्र म्हणून विकसित करणे.	५०.००		७.५०
९) पुणे	अंबाजीह निबाळकर मंदिर, ता. इंदापूर, जि. पुणे तिरमल नंदीबैल वाले समाज	१०.००		१.५०
१०) सांगली	श्रीराम निकेतन मंदिर सांगली येथील कामे	३०.००		४.५०
११) सोलापूर	नाथबाबा मंदिर करोडा, ता. माळशिरज, जि. सोलापूर यात्रा चैत्रपोर्णिमा	१०.००		१.५०
१२) भंडारा	आंबागड (आंबागड किल्ला, गायमुख, बंदर झिरा देवस्थान) ता, तुमसर जि. भंडारा येथे पर्यटकांसाठी पर्यटन सुविधांचा विकास करणे.	५०.००		७.५०
१३) बोड	श्री संत तुकाविप्र मठ मौजे अंजनवती, ता. जि. बोड येथे पर्यटक दृष्ट्या समाधी स्थळाचा जीर्णोधर करणे व वृक्षारोपण करणे. किर्तनमंडप, भक्त निवास, स्वच्छता गृह व भोजन गृहाचे बांधकाम करणे. संत तुकाविप्र यांचे साहित्या प्रचार/प्रसार व जतन करणे	१५०.००		२२.५०
१४) बोड	लिंबगाव, ता. माजलगाव, जि. बोड येथील महादेव व मारुती मंदिर या पर्यटनस्थळास सुशोभिकरण करणे व मुलभूत सुविधा उपलब्ध करणे	४०.००		६.००

१५) नांदेड	वीरभद्र स्वामी मंदिर मुदखेड, जि. नांदेड वासुदेव समाज	१०.००	१.५०	
१६) अमरावती	अमरावती जिल्हातील विकास कामे			
१	गजानन महाराज मंदिर, कांता नगर येथे सौंदर्योकरण करणे व विलास नगर येथे शेडचे बांधकाम व सौंदर्योकरण करणे व श्रीहरी नगर (अर्जुन नगर) ता. अमरावती येथे प्रवेशद्वार उभारणे	१००.००		
२	गजानन महाराज मंदिर, कुंभारवाडा, ता.जि. अमरावती सभागृह बांधकाम व सौंदर्योकरण करणे.	१००.००	४५.००	
३	हनुमान मंदिर, न्यु हनुमान नगर, ता.जि. अमरावती येथे सभागृह बांधकाम व सौंदर्योकरण करणे.	५०.००		
४	साई मंदिर, मोहन नगर, ता.जि. अमरावती येथे सभागृह बांधकाम व सौंदर्योकरण करणे.	५०.००		
	एकूण	३००.००	४५.००	
१७	गुरुदेव सेवा आश्रम, जामनेर, जि. जळगांव येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	
१८	चैतन्य आश्रम तेलवाडी कन्ड, ता. जामनेर, जि. जळगांव येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	
१९	श्री. संत भागचंद बाबा करंजी ग्रा.प. करंजी ता. किनवड जि. नांदेड येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	
२०	महादेव मंदिर मदनापूर, ता. किनवट जि. नांदेड येथे सुशोभिकरण करणे, पेक्खर ब्लॉक करणे	५०.००	०७.५०	
२१	काळा मारुती मंदिर देवस्थान, पाळोदी ता. मानोरा, जि. वाशिम येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	
२२	परमपूज्य धौंडिरामबाबा महादेव मंदिर, गोद्री, ता. जामनेर येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	
२३	सतीमाता मंदिर, देवनगर, ता. घनसावंगी, जि. जालना येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	१००.००	१५.००	

२४	चेतन्य महाराज भांबरवाडी, ता. कन्नड जि. छ. संभाजीनगर येथे विकास करणे व पर्यटकांसाठी मुलभूत सोयी सुविधा निर्माण करणे.	५०.००	०७.५०
	एकूण १ ते २४	२७६०.००	४१४.००

०२. वरील कामांसाठी पर्यटन संचालनालय कार्यान्वयीन यंत्रणा म्हणून नियुक्त करण्यात येत आहे.

०३. अटी व शर्ती :-

- १) उपरोक्त कामे दर्जेदार स्वरूपाची घावीत, याकरीता स्थापत्य विशारदांची (Theme Based Architect) नेमणूक करून प्रत्यक्ष कामे नामांकित कंत्राटदारांच्या माध्यमातून करण्यात यावीत व त्या कामांचे योग्य संनियंत्रण आणि गुणनियंत्रण करण्यात यावे.
- २) वितरीत केलेल्या निधीतून खर्च करताना वित्तीय नियमांचे आणि विविध नियमांतर्गत नेमून दिलेल्या कार्यपद्धतीचे पालन करण्यात यावे.
- ३) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर अनुदानापेक्षा जास्त खर्च होणार नाही याची दक्षता घेण्यात यावी. मंजूर अनुदानापेक्षा जादा खर्च झाल्यास त्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहील व जादा खर्चां प्रित्यर्थ जादा अनुदान उपलब्ध करून दिले जाणार नाही.
- ४) मंजूर तरतुदीतून करावयाचा खर्च वित्त विभागाच्या प्रचलित आदेशांनुसार करण्यात यावा व मंजूर कामे तात्काळ पूर्ण करावीत.
- ५) पर्यटन विभागाने उपलब्ध करून दिलेल्या निधीतून केलेल्या कामाच्या ठिकाणी सदर कामे पर्यटन विभागाने प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेअंतर्गत उपलब्ध करून दिलेल्या निधीमधून केली असल्याबाबतचे फलक लावण्यात यावेत.
- ६) ज्या संदर्भात निधी उपलब्ध करून देण्यात येत आहे त्या प्रत्येक योजनेच्या संदर्भात वित्तीय अधिकाराच्या प्रत्यावर्तनानुसार सक्षम प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता घेणे आवश्यक आहे.
- ७) अशा प्रत्येक योजनेबाबत करावयाच्या बांधकामासंदर्भात अथवा खरेदीबाबत किंवा सेवा पुरवठा कराराबाबत वित्तीय नियमांप्रमाणे आवश्यक ती कार्यपद्धती पाळणे आवश्यक आहे. या संदर्भात शासन परिषत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक-संकीर्ण-१००२/प्र.क्र.१५/कोषा-प्र ५, दि. ६ फेब्रुवारी, २००२ च्या सूचनांचे काटेकोरपणे पालन होईल याची खबरदारी संबंधित अंमलबजावणी यंत्रणेने घ्यावी. तसेच शासन निर्णय वित्त विभाग क्र.बीजीटी-१०.००/प्र.क्र.५६/२०००/वित्तीय सुधारणा, दिनांक १०.९.२००१ मधील उपाययोजनांची अंमलबजावणी तंतोतंतपणे करण्यात यावी.
- ८) तांत्रिक मान्यता विहित स्तरावर घेण्यात यावी.
- ९) रस्त्यांच्या प्रस्तावित कामांच्या प्रकरणांमध्ये सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या नियमावलीचे पालन करणे बंधनकारक राहील.
- १०) योजनेतर स्वरूपाच्या कामासाठी (देखभाल/दुरुस्ती इ.) सदरची तरतूद उपयोगात आणली जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

- ११) सदर कामांपैकी जी कामे तीर्थक्षेत्रांच्या विकासासाठी प्रस्तावित करून देवस्थान/संस्थेच्या जागेवर करण्यात येणार आहेत अशा कामांसंदर्भात सदर देवस्थान/संस्थेकडून ना-हरकत प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेणे बंधनकारक राहील. तसेच अशा कामाच्या पूर्णत्वानंतर त्या संदर्भातील देखभाल/दुरुस्ती, संबंधित संस्थेने करण्यासंदर्भात संचालक, पर्यटन संचालनालय व संबंधित जिल्हाधिका-यांनी संबंधित देवस्थान / संस्थेबरोबर करारनामा करणे बंधनकारक राहील. अशा प्रकारच्या देखभाल दुरुस्तीकरीता शासनाकडून यापुढे कोणत्याही प्रकारचा निधी उपलब्ध करून दिला जाणार नाही, याची नोंद घेण्यात यावी व तशी अट करारात अंतर्भूत करण्यात यावी. तसेच या कामामुळे निर्माण होणाऱ्या सर्व सुविधा तसेच पर्यटन स्थळ सर्व नागरीकांसाठी खुले राहील, अशी अट करारात समाविष्ट करण्यात यावी.
- १२) सदर निधीतून करावयाच्या कामांची भौतिक प्रगती तसेच निधीतून होणा-या खर्चाची मासिक विवरणपत्रे दर महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत शासनास व पर्यटन संचालनालयास न चुकता सादर करावीत. तसेच काम पूर्ण झाल्यानंतर पूर्णत्वाचा दाखला आणि निधीबाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र न चुकता शासनास व पर्यटन संचालनालयास सादर करण्यात यावे.
- १३) संचालक, पर्यटन संचालनालय व संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पुर्ण करण्यात आले नाही याची खात्री करूनच निधीचे वितरण करावे. मंजूर असलेले काम कोणत्याही अन्य योजनेतून / निधीतून पुर्ण करण्यात आले असल्यास संबंधित कामास वितरित केलेला निधी शासनास परत करण्यात यावा व झालेल्या अनियमितेबद्दल संबंधितांवर उचित कारवाई करण्यात यावी.
- १४) उर्वरित निधीची मागणी करताना उपयोगिता प्रमाणपत्र व कामाची गुणनियंत्रण यंत्रणेद्वारे प्रत्यक्ष तपासणी करून कामाच्या गुणवत्तेबाबत व कामाच्या सद्यस्थितीबाबतचा प्रमाणित अहवाल (छायाचित्रांसह) शासनास सादर करण्यात यावा.
- १५) सदर काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर कामाच्या देखभालाची तसेच इतर अनुषंगिक कामांची जबाबदारी कार्यान्वयीन यंत्रणा व संबंधित संस्था यांची राहील.
- १६) काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर पर्यटक सुविधा तात्काळ उपयोगात आणण्याच्या दृष्टीने काम सुरु असतानाच पूर्व नियोजन करावे.

०४. वर नमूद करण्यात आलेला खर्च हा सन २०२३-२४ या वर्षाच्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीमधून मुख्यलेखाशीर्ष "मागणी क्रमांक झेडडी-४, ३४५२-पर्यटन, पर्यटनासाठी पायाभूत सुविधा, १०१ पर्यटन केंद्रे (०२) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना - राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) (१८) पर्यटन विकासासाठी विविध ठिकाणांसाठी मूलभूत सुविधांकरीता अनुदाने (३४५२ १९५८) ३१ सहायक अनुदाने" या लेखाशिर्षाखालील मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा. या प्रकरणी मंजूर करण्यात आलेल्या (प्रादेशिक पर्यटन विकास योजनेंतर्गत) सहायक अनुदानाची रक्कम आहरण करून संबंधितांना वितरीत करण्याकरीता पर्यटन संचालनालयाशी संबंधित कामांसाठी मुख्य लेखा अधिकारी, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई, यांना 'आहरण

व संवितरण अधिकारीं व सह संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांना 'नियंत्रण अधिकारी' म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. सदर निर्णयानुसार मंजूर करण्यात आलेल्या अनुदानाची रक्कम त्यांनी अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय, मुंबई येथे देयके सादर करून संबंधितांना वितरीत करावी. सदर कार्यवाहीबाबतचा अनुपालन अहवाल शासनास एक महिन्यात सादर करण्यात यावा.

०५. प्रमाणित करण्यात येते की, वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ अन्वये देण्यात आलेल्या सूचनेनुसार व अधिकाराच्या मर्यादेत सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत असून वित्त विभाग, शासन परिपत्रक क्र.अर्थसं-२०२३/प्र.क्र.४०/अर्थ-३, दिनांक १२ एप्रिल, २०२३ च्या परिशिष्टामधील तपासणीसूची बाबीची व अटीची पूर्तता करण्यात आली आहे.

०६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०३११०३७०६४५२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(मदन सोँडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. महालेखापाल, महाराष्ट्र - १, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई
२. महालेखापाल, महाराष्ट्र - २, (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), नागपूर
३. महालेखापाल, (स्थानिक निकाय लेखापरीक्षा व लेखा), मुंबई.
४. संचालक, पर्यटन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, मुंबई
६. नियोजन विभाग (कार्यासन-१४११/१४४४), मंत्रालय, मुंबई.
७. वित्त विभाग (का.व्यय-१५/ अर्थसंकल्प) मंत्रालय, मुंबई.
८. अवर सचिव, (अर्थसंकल्प शाखा) पर्यटन व सांस्कृतिक विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (यांना आदेशात नमूद करण्यात आलेल्या संबंधित नियंत्रक अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय यांच्याकडे निधी वितरीत करण्याच्या विनंतीसह)
९. निवड नस्ती, कार्यासन-पर्यटन.

